

ANMELDELSE: LÆSNING OG SKRIVNING I ALLE FAG

BJARNE CHRISTENSEN, FHV. LEKTOR, LÆRERUDDANNELSEN I ESBJERG, UC SYDDANMARK

Læsning og skrivning i alle fag, Sissel Hammershøi, Signe Holm-Larsen og Karen Lise Søndergaard Brandt (red.), Dafolo, 244 sider

Læsning og skrivning i alle fag er en særdeles nyttig og relevant udgivelse, som ikke alene alle skoler bør have, men alle lærere i alle folkeskolens fag. De, der vil arbejde seriøst med at forbedre elevernes faglige standpunkt ved bevidst og målrettet at arbejde med sproget, især læsning og skrivning, har nu fået en letlæst og veltilrettelagt bog, som i team- og faggruppesammenhæng kan blive det redskab, der gør, at alle tør være med på at virkeliggøre synspunktet, at læsning og skrivning i alle fag er helt centrale kompetencer, som alle skolens lærere har et ansvar for. Bogen argumenterer overbevisende for og eksemplificerer fag for fag, hvordan arbejdet med 'literacy' ikke er en omvej, men vejen til bedre faglige resultater. Den er således et godt redskab til at udvikle en fælles holdning til og ramme for faglig læsning og skrivning i skolens fag og i hele skoleforløbet. Bogen falder i to dele, en teoretisk og en mere praktisk del, hvor der eksemplificeres, hvordan man kan arbejde med 'literacy', med faglig læsning og skrivning i et uddannelses- og dannelsesperspektiv; de to dele fungerer godt sammen og vil kunne læses både i deres helhed og hver for sig.

Danmarks lærerforening (DLF) har i samarbejde med Dafolo Forlag udsendt bogen til alle landets folkeskoler. Denne udgiftstunge markering hænger sammen med DLF's engagement i projektet 'Vi læser for livet' (www.vilæserforlivet.dk), der som projekt har været med til at skabe opbakning om en forbedring af elevernes læsekompetencer. Bogen går dog videre, idet den jo, som titlen antyder, også i høj grad medtager skrivningen. Man kan så vente på, at de øvrige sprog-

lige færdigheder medtænkes, så en lyttepædagogik og en mundtligheds-pædagogik også finder sin plads i alle skolens fag sammen med læsning og skrivning (se fx Gibbons, 2006). I mine øjne vil en sådan tænkning, hvor alle fire sprogfærdigheder tydeligere medtænkes i en fornuftig progression og i en dialogiske pædagogik være en naturlig forlængelse af de bestræbelser, man må gøre sig her i bogen og andet steds, hvis man vil være med til at give eleverne det sproglige løft, der vil muliggøre det faglige løft, der får flere med igenem med tilfredsstillende resultater. Der er evidens for, at den dobbelte målsætning, at styrke faget ved at styrke sproget, giver gode resultater (se fx Graham & Herbert, 2010).

"Bogen argumenterer overbevisende for og eksemplificerer fag for fag, hvordan arbejdet med 'literacy' ikke er en omvej, men vejen til bedre faglige resultater."

At bogen kommer nu kan ses som led i den styrkelse netop af det sproglige i alle fag, som allerede kunne aflæses i kravene i *Fælles Mål 2009*. Udfordringen er netop, at få alle elever til at lære bedre og gennemføre en ungdomsuddannelse og en videregående uddannelse. Dette mål står også central i tankerne om *Ny nordisk skole*. Den praksis, bogen introducerer til, er et særdeles interessant bud på, hvordan denne opgave kan løses. Det er helt klart, at mange lærere, også på læreruddannelsen, må skaffe sig ny viden om, hvordan sprog, herunder fagsprog, fungerer. Det er ikke tilstrækkeligt at give dansklærerne kurser eller lade dansklærerne studere fagsproget, så de i danskfaget kan tage sig af 'faglig læsning og skrivning'; vi må alle tage fat, for det er netop i mødet med nye

fag, at eleverne møder nye sprog, og det er ikke bare et spørgsmål om, at der dukker nye fagord op, som typisk identificeres som navneord og typisk introduceres og forklares i lærerbogsmaterialet og af faglæreren. Der er mere på spil, som man kan læse om både ved gennemgangen af eksemplerne i bogens teoretiske del og i den gennemgang af faglige eksempler, der findes i bogens anden del.

Bogen præsenterer et imponerende team af skribenter. I alfabetisk rækkefølge er de: Maja Rørvig Abildgaard, Michael Wahl Andersen, Peter Bejder, Lena Bülow-Olsen, Mette Rose Eriksen, Sofia Esmann, Ole Goldbech, Lene Herholdt, Jette von Holst-Pedersen, Fie Høyrup, Susanne Karen Jacobsen, Lone Skaftte Jespersen, Kristine Kabel, Anne Risum Kamp, Klara Aalbæk Korsgaard, Trine Kjær Krogh, Sten Larsen, Frants Mathiesen, Ruth Mulvad, Eva Maagerø, Bodil Nielsen og Kaare Øster.

Kendere af den systemisk funktionelle lingvistik (SFL) og genrepædagogikken vil kunne genkende flere navne som centrale agenter for den tænkning, der nu med udgivelsen og med mange andre initiativer og udgivelser er ved at blive knæsat som en teoridannelse, der kan klare at holde både faglige og sproglige målsætninger for øje. Den sprogtænkning og terminologi, der anvendes, hjælper med til at forstå, at sproget skaber forskellig betydning i forskellige kontekster og logiske sammenhænge hermed i forskellige fag. I det enkelte fag vil der ligeledes være forskellige genrer, der er typiske; dette bliver klart, når man læser alle bogens artikler eller læser om beslægtede fag. Man må håbe, at så mange som muligt netop gør det.

"Vi kommer i god øjenhøjde med fagene i de eksemplariske gennemgange fag for fag, som forfatterne fører os igennem."

De helt centrale bidrag i antologiens teoretiske forstedel af Korsgaard, Maagerø og ikke mindst Mulvad henvises der flittigt til igennem hele udgivelsen. Af og til går denne akribi i henvisningerne lidt ud over fremstillingen som fx, når der hos Larsen står: "Det digitaliserede element får en selvstændig behandling i næste afsnit (se desuden Eva Maagerøs artikel om multimodale tekster side 41), mens dette afsnit behandler mere generelle spørgsmål omkring grafiske tekstelementer." (s. 149). Men den slags indvendinger hører bestemt til i den absolutte petitesseafdeling; det er en velredigeret bog, der også som boghåndværk fremstår indbydende. Det er naturligt nok, at redaktionen har valgt så konse-

kvent at anbringe de mange henvisninger i de enkelte bidrag; det fremmer jo åbenlyst brugsværdien, især hvis man ikke læser hele bogen og måske først lidt efter lidt vil tilegne sig den tænkning, der med en enkelt undtagelse (Niensens bidrag) gennemsyrrer udgivelsen.

Der er i de enkelte bidrag overvejende tænkt på, at gode eksempler fremmer forståelsen; vi kan således i bogen finde eksempler og varierede fremgangsmåder fra mange af skolens fag og fra forskellige klassetrin. Det virker umiddelbart overbevisende, også at konkrete handlingsanvisninger i høj grad er genkendelige og doseret på en måde, så den første tanke ikke er, åh nej, skal man nu til alt det her, hver gang en ny tekst skal inddrages. Vi kommer i god øjenhøjde med fagene i de eksemplariske gennemgange fag for fag, som forfatterne fører os igennem. Skal man imidlertid have det fulde udbytte af bogen – og måske også få helt ind under huden, hvad det drejer sig om, vil det være tilrådeligt, at den enkelte skole bestilte et kursus, hvor der i fællesskab blev arbejdet med den teoretiske del af bogen, og i teams og faggrupper blev arbejdet med bidragene i 'fagdelen'. Den tid vil være givet godt ud, især hvis man virkelig vil sikre sig, at skolen fik det sproglige løft, der er forudsætningen for en faglig forbedring; man kunne også komme dybere ved at arbejde med 'Sprog i skole' (Mulvad, 2009) og/eller 'Språket som mening' (Maagerø, 2005).

Blandt de teoretiske artikler er Høyrups oplagte artikel 'Tosprogede elevers særlige udfordringer med faglig læsning og skrivning' (p 67). Man kan let argumentere for, at Dansk som andetsprog er et fag i skolen, og artiklen således burde være placeret blandt fagene i bogens anden del. Imidlertid giver det god mening netop at anbringe artiklen her og især pege på relevansen for at arbejde med faglig literacy i klasser med tosprogede elever. Det vil også give god mening i den nye læreruddannelse, hvor alle studerende skal møde tosprogsdidaktikken i et særligt modul, at inddrage bogen. Det er rart således at kunne spotte en udgivelse, inden denne nye udfordring møder læreruddannelsen.

Genkendeligheden i flere af de metodikker, der eksemplificeres med, rummer også en vis fare; således vil den, der måske kun læser om sit eget fag, kunne komme til at sige, at dette med faglig læsning bare er noget ekstra, der er kommet på programmet. De redaktionelle manchetskrivere falder lidt i den grøft side 147. Faglig læsning og skrivning er ikke noget, der af og til 'står på programmet'; det er altid med; sammenhængen mellem sprog, fag og læring er så tæt, at det ikke kan reduceres til 'metode' eller noget, man sådan stiger af og på; men

man behøver ikke tage hele pakken hver gang, ja en pointe i denne pædagogik er netop, at eleverne trinvist skal føres ind til at forstå teksterne og til at kunne tale om det faglige og skrive i det fagsprog, der arbejdes med. Dette er der en helt klar erkendelse af hos bogens forfattere. Og de formår at formidle det, så jeg konkluderende kun kan skrive: Sådan skal det gøres.

Referencer

Gibbons, Pauline (2006): Stärk språket, stärk lärandet, Stockholm, Hallgren & Fallgren Studieförlag AB

Graham, Steve & Hebert, Michael A. (2010): Writing to Read: Evidence for how Writing can Improve Reading, Washington DC, Alliance for Excellent Education

Mulvad, Ruth (2009): Sprog i skole, Kbh., Akademisk Forlag

Maagerø, Eva (2005): Språket som mening, Oslo, Universitetsforlaget

